

תוכן עניינים

15	הקדמה
17	מבוא
23	פרק ראשון: ערך החיים
23	סימן א: חשיבות הערך המוגן של חיי אדם
23	1. המשפט החוקתי
25	2. דירוג הערכים השונים
25	א. ערך החיים
28	ב. חיי האדם מול כבוד האדם
31	ג. שוויון ערך החיים והזכות להגנה עצמית
36	ד. מיקום בחקיקה
37	ה. ענישה
39	סימן ב: ויתור עצמי על הזכות לחיים
39	1. מעמדה העקרוני של הסכמת הקורבן
41	2. שיקולים מסדר שני – מדרון חלקלק; השחתה חברתית וקשיי הוכחה
44	סימן ג: ההגנה על החיים במסגרת הגנת הצורך
44	1. פגיעה בחף מפשע אחד לשם הצלת חיים של רבים – "הרע במיעוטו"?
47	2. פגיעה בחיים לשם הצלת אינטרס אחר
48	3. פגיעה באינטרסים אחרים לשם הצלת חיים
51	4. פגיעה בחיי חף לשם הצלת חיים – חיים תמורת חיים
54	סימן ד: טיב הערך המוגן – מופשט או קונקרטי: קורבן כללי מול קורבן ספציפי
56	סימן ה: מקורות הסכנה לערך החיים
58	סימן ו: השפעת עבירות ההמתה על דוקטרינות כלליות בדיני העונשין
61	1. התפתחות עבירות התוצאה
63	2. המחדל הפלילי
64	3. היסוד הנפשי
66	4. הצורות הנגזרות
67	5. הסייגים לאחריות פלילית
69	6. העבירות הספציפיות
71	סימן ז: היקף ההגנה על החיים – סיכום ומסקנות
73	פרק שני: החיים – תחילתם וסופם
73	סימן א: תחילת החיים
73	1. המבחנים לתחילת החיים
74	א. המשפט הישראלי
77	ב. המשפט העברי
78	ג. הפילוסופיה היוונית
79	ד. המשפט המקובל

79	(1) הכלל בדבר נולד חי – <i>Born Alive Rule</i> .....
82	(2) העיקרון המשלים .....
85	(3) הביקורת על העיקרון עצמו ועל העיקרון המשלים .....
86	(4) העיקרון של נולד חי (<i>Born Alive Rule</i>) בארצות הברית .....
89	ה. המשפט הגרמני .....
96	2. השלכות קביעת תחילת החיים במשפט הישראלי .....
97	3. המתת ולד (<i>Child Destruction</i>) – השלכותיה של קביעת תחילת החיים במשפט המקובל .....
97	א. השלב בהתפתחות שעליו חלה העבירה .....
99	ב. היסוד הנפשי הנדרש .....
99	ג. העונש על העבירה של המתת ולד .....
100	4. דיון, סיכום ומסקנות .....
101	סימן ב: סוף החיים .....
102	1. המבחנים לסוף החיים .....
102	א. המשפט הישראלי .....
103	ב. המשפט המקובל .....
105	ג. המשפט הקונטיננטלי, בייחוד הגרמני .....
108	ד. מבחן מותה של קליפת המוח .....
109	2. מבחן אחיד או מבחן פונקציונלי? .....
113	פרק שלישי: ההיסטוריה של עברות ההמתה .....
113	סימן א: התקופה הקדומה .....
115	סימן ב: המשפט הרומי .....
115	1. התחנה הראשונה .....
116	2. 12 הלוחות .....
116	3. הקוד של קורניליה (<i>Lex Cornelia</i>) .....
118	4. הקיסר אדריאן (<i>Hadrian</i>) .....
119	סימן ג: החוקים העונשיים הגרמאניים בשלהי העת העתיקה ובראשית ימי הביניים .....
119	1. הדין העונשי של הגרמאנים .....
122	2. החוקים העונשיים בקונטיננט .....
122	א. ימי הביניים .....
124	ב. הקוד העונשי של קרולינה (<i>Constitutio Criminalis Carolina</i>) .....
126	סימן ד: שיטות המשפט הקונטיננטלי בעת המודרנית – עבירות המתה במבנה תלת-שכבתי .....
126	1. המשפט הגרמני .....
127	א. הקוד של בוואריה 1751, הקודקס הפלילי הטריזיאני 1769 ואחרים .....
127	ב. החוק הכללי של פרוסיה 1794 (<i>Allgemeines Landesrecht</i>) .....
128	ג. חוק העונשין של בוואריה 1813 .....
130	ד. חוק העונשין של פרוסיה 1851 .....
131	ה. חוק העונשין של הרייך הגרמני 1871 (<i>Reichsstrafgesetzbuch – RStGB</i>) .....
132	2. המשפט השווייצרי .....
135	סימן ה: שיטות המשפט הקונטיננטלי בעת המודרנית – עבירות המתה במבנה דו-שכבתי .....
135	1. המשפט האוסטרי .....

137.....	2. המשפט הצרפתי
139.....	3. המשפט האיטלקי
140.....	4. המשפט העות'מאני והמשפט הטורקי
144.....	סימן ו: העבירות המיוחדות במשפט הקונטיננטלי
144.....	1. המתה לפי דרישה
144.....	2. המתה בדו־קרב
145.....	3. המתת תינוק
148.....	סימן ז: המשפט המקובל האנגלי
148.....	1. הפרת שלום המלך
148.....	2. ההבחנה בין המתה בתאונה לבין המתה אחרת
149.....	3. ההבחנה בין עבירת כופר לעבירה שאין עליה כופר
150.....	4. הבחנה בין צורות ההמתה לצורך חנינה malitiam praecogitatum
152.....	5. המושג "רצח" – murder
163.....	סימן ח: המשפט האנגלי המודרני
163.....	1. רצח
165.....	2. הריגה
166.....	3. הצעות לרפורמה
168.....	4. המתת תינוק
170.....	סימן ט: המשפט האירי
170.....	1. רצח
173.....	2. הריגה
174.....	סימן י: המשפט האמריקאי
179.....	סימן יא: מאפיינים, קווים ומגמות בהתפתחות ההיסטורית של עבירות ההמתה
182.....	1. הגורמים המשפיעים על התפתחות הדינים
182.....	א. השפעת המציאות המשתנה
184.....	ב. השפעתם של חכמי משפט ושל שיטות משפט זרות
185.....	ג. השפעתה של התרבות המשפטית הכללית
185.....	2. מודל תועלתני שהוא גם מודל של כוח
188.....	3. אפיון הרוצח כטיפוס שלילי במיוחד של עברייין
190.....	4. מעבר מקוואיסיטיקה להכללה
192.....	5. מעבר מאינדוקציה הוכחתית למהות, מנסיבות חיצוניות ליסוד נפשי
193.....	6. השפעת מודל המאבק (הדו־קרב) ומודל הקונפליקט על התפתחות עבירות ההמתה
194.....	א. מודל המאבק
197.....	ב. מודל הקונפליקט
199.....	סימן יב: ההתפתחות השונה באנגליה ובקונטיננט – ניסיון להסבר

פרק רביעי: הדין לפני תיקון מס' 137, הליקויים שבו וקווים לדין הרצוי כפי שבא לידי ביטוי

205.....	בתיקון מס' 137
205.....	סימן א: הדין עובר לתיקון מס' 137
207.....	סימן ב: הליקויים בחוק עובר לתיקון מס' 137
207.....	1. עונש מאסר עולם כעונש חובה

- 211..... 2. היקף רחב מדי של עבירת הרצח לפני תיקון מס' 137
- 212..... 3. היעדר התייחסות למקרים מיוחדים שאינם ראויים ליפול בגדר עבירת הרצח
- 213..... 4. היעדר התייחסות למקרים מיוחדים הראויים ליפול בגדרי עבירת הרצח
- 213..... 5. תרומת המבנה בדין הישן לפיחות בחשיבות הערך של חיי אדם
- 215..... 6. הענקת חשיבות מוגזמת לשאלת השיבוץ: רצח או הריגה
- 216..... 7. איזון לא ראוי בין תכליות שונות של ההסדר
- סימן ג: שיקולים כלליים להתמודדות עם הבעיה וקווים מנחים לרפורמה, תוך התייחסות לתיקון מס' 137
- 217..... 1. דגמים אפשריים
- 217..... א. דגם של עבירה אחת
- 218..... ב. דגם של שלוש עבירות
- 218..... ג. דגם של שתי עבירות
- 218..... 2. המודל הרצוי ותיקון מס' 137
- 219..... א. השיקולים בעד עבירה אחת
- 219..... ב. השיקולים נגד עבירה אחת
- 222..... ג. חלוקה לשלוש או לשתי עבירות?
- 227..... ד. השיקול המרכזי להחמרה: אנטי-חברתיות, אשמה (מגוונות מיוחדת) או שיקולי ענישה
- 231..... אחרים בעיקר מסוכנות מיוחדת? אשמה!
- 233..... ה. העונש על עבירת הרצח
- 234..... (1) העונש בתוך הקשר
- 234..... (2) העונש כפי שהוא עולה ממטרות הענישה ושיקוליה
- 234..... (א) גמול
- 234..... (ב) מניעה כללית – הן שלילית באמצעות הרתעה, והן חיובית באמצעות השבת
- 235..... ביטחון הציבור בסדר המשפטי שנפגע ממעשה העבירה
- 235..... (ג) מניעה אישית
- 235..... (3) העונש על עבירת הרצח – מאסר עולם כעונש חובה נוקשה, במובחן מעונש חובה גמיש/מותנה או עונש מירבי?
- 237.....
- 241..... פרק חמישי: עברת ההמתה הבסיסית בדין הרצוי כפי שבא לידי ביטוי בתיקון מס' 137
- 241..... הקדמה
- 242..... הריגה
- 242..... סימן א: התפתחויות בפסיקה – פרשות סובאח, צלנקו ופרשות אחרות
- 242..... 1. דין מהותי – ויתור על היסוד האובייקטיבי בעבירת ההריגה
- 246..... 2. דין ראייתי – החיתוך בין עבירת הריגה לבין עבירת גרימת מוות ברשלנות
- 258..... סימן ב: התפתחויות בחקיקה – היסוד הנפשי כלפי אפשרות גרימת התוצאה
- 262..... סימן ג: עבירת ההמתה הבסיסית – דין רצוי – סעיף 300(א) לתיקון מס' 137
- 262..... 1. היסוד הנפשי – הבעייתיות שבו
- 263..... 2. הפונקצייה של עבירת הבסיס באיסורים על המתת אדם
- 263..... 3. היסוד הנפשי בעבירת הבסיס: כוונה ואדישות לעומת קלות דעת
- 264..... א. הצדקות תאורטיות
- 264..... (1) מידת הראויות לגינוי

269.....	(2) השוואה להלכת הצפיות
270.....	(3) השוואה לכוונה ספונטנית
270.....	ב. הדין המוצע משקף תודעה משפטית מקובלת
270.....	(1) במשפט הישראלי
272.....	(2) במשפט הקונטיננטלי
272.....	(3) במשפט המקובל
275.....	ג. ביקורות על המודל המוצע
275.....	(1) הסנגוריה הציבורית
275.....	(2) פרופסור מרים גור־אריה
277.....	(3) התייחסות לביקורתה של גור־אריה
280.....	(4) התייחסות לביקורתה של הסנגוריה הציבורית
281.....	4. כוונה לגרימת חבלה חמורה
286.....	5. תחולת הלכת הצפיות כתחליף לכוונה
287.....	6. תחולת האדישות המונחת (חזקת האדישות)
288.....	7. ביטול ההבחנה בין מעשה לבין מחדל אסור
288.....	8. שמה של עבירת הבסיס

פרק שישי: המתה מוחמרת והמתה מוקלת: המאפיינים השונים להחמרה ולהקלה

291.....	סימן א: כללי
295.....	סימן ב: הרכיבים המחמירים והמקילים בדין עובר לתיקון מס' 137
296.....	סימן ג: המאפיינים המחמירים
296.....	1. המאפיינים המחמירים הכלליים
296.....	א. כוונה תחילה
297.....	ב. מגוונות מיוחדת – עמדה פסולה במיוחד מבחינה מוסרית הראויה לגנאי חמור
299.....	ג. מסוכנות מיוחדת
299.....	(1) מסוכנות העושה
300.....	(2) מסוכנות המעשה
301.....	2. מאפיינים מחמירים קזואיסטיים – דין רצוי
301.....	א. מעמד מיוחד של הקורבן או הצורך להעניק לו הגנה מוגברת
301.....	(1) המעמד הציבורי של הקורבן
303.....	(2) המתת עד בהליך פלילי – סעיף 301א(א)(3)
304.....	(3) המתת קרוב משפחה
305.....	(4) המתת אדם הנמצא במצב של חסר ישע והמתת ילדים – סעיף 301א(א)(8)
306.....	ב. מניעים או מטרות של העושה
	(1) ביצוע ההמתה במטרה לאפשר ביצוע עבירה אחרת או להקילו או לכסות עליה או לחמוק מעונש או מסנקצייה אחרת עליה – סעיף 301א(א)(2)
311.....	(2) אינטרס חומרי
312.....	(3) מניעים או מטרות ספיציפיים נוספים – מיני, גזעני, טרוריסטי ותאוה להמית
313.....	(4) מניעים שפלים
315.....	(5) המתה כאמצעי ענישה, סעיף 301א(א)(5)
317.....	ג. אמצעי הביצוע

- 317..... (1) המתה בדרך תחבולנית ובעורמה
- 318..... (2) ביצוע ההמתה באכזריות מיוחדת או תוך התעללות בקורבן – סעיף 301א(7)(א).....
- 320..... (3) גרימת מותם של יותר מאדם אחד
- 321..... (4) המתה בתוך כדי יצירת סכנה לחיי אחרים – סעיף 301א(9).....
- 322..... (5) המתה בשימוש באמצעים מסוכנים
- 324..... (6) המתה בידי מי שנידון לפני כן למאסר עולם או למאסר ממושך
- 324..... (7) ההמתה בוצעה במסגרת פעילותו של ארגון פשיעה או ארגון טרור לשם קידום מטרות הארגון – סעיף 301א(11).....
- 325..... 3. מאפיינים משותפים להחמרה
- 326..... א. פגיעה בערך חברתי נוסף
- 326..... ב. פגיעה נוספת בערך החיים
- 327..... ג. שיקולי סכנה
- 327..... (1) הסכנה בעושה
- 328..... (2) הסכנה במעשה – אסטרטגיה של צמצום הסכנה מראש
- 328..... (3) הסכנה במצב – הפעלת משקל נגד
- 329..... (4) תחושת הסכנה בציבור – אמון הציבור בסדר המשפטי
- 330..... (5) הסכנה של חיקוי מעשי המתה
- 330..... ד. החמרה בשל אשמה מוגברת
- 335..... ה. יחסי הגומלין בין מסוכנות לבין אשמה מוגברת
- 336..... 4. רצח מוחמר והמתה בקלות דעת מוחמרת
- 336..... סימן ד: המאפיינים המקילים
- 336..... 1. סעיף 300א לפני תיקון מס' 137
- 339..... 2. הדין הרצוי תוך התייחסות לסעיף 301ב לתיקון מס' 137
- 340..... א. המתה מתוך התפרצות רגשית
- 340..... ב. המתה במצב של אחריות מופחתת בשל מצב הקרוב לאי־שפיות הדעת – סעיף 300א(א) לפני קבלת תיקון מס' 137, וסעיף 301ב(2) לתיקון מס' 137
- 343..... ג. המתה בידי עושה שפעל בנסיבות הקרובות לסייגים לאחריות פלילית לפי סימן ב בפרק ה' – סעיף 300א(ב) עובר לתיקון מס' 137, וסעיף 301ב(3) לתיקון מס' 137
- 345..... ד. המתה המתעלל בידי קורבן ההתעללות או בן משפחתו – סעיף 300א(ג) עובר לתיקון מס' 137, וסעיף 301ב(א) לתיקון מס' 137
- 351..... ה. המתה במצב של אדישות מונחת – סעיף 301ב(ג) לתיקון מס' 137
- 351..... ו. המתה על פי דרישה
- 352..... ז. המתת חסד
- 354..... ח. המתת תינוק
- 356..... סימן ו: כוונה תחילה
- 356..... 1. מבט היסטורי
- 360..... 2. מושג הכוונה תחילה ומהותו במשפט הגרמני
- 364..... 3. עיתוי הכוונה תחילה
- 367..... 4. השיקולים שביסוד ההחמרה בשל כוונה תחילה
- 370..... 5. הביקורת על אפיון הרצח באמצעות הכוונה תחילה
- 374..... 6. מבט אל העתיד בתוך כדי התמודדות עם הביקורת

374.....	א. על מהות ראויה לכוונה תחילה
375.....	ב. הפונקצייה של הכוונה תחילה
377.....	ג. גילויי חיוניות של היסוד כוונה תחילה
378.....	7. סיכום
378.....	סימן ז: קנטור
379.....	1. הפונקציות השונות של הקנטור
379.....	א. שלילתה של הכוונה תחילה
382.....	ב. אי-קיומו של קנטור כנסיבה המחמירה את ההמתה
383.....	ג. המתה בנסיבות של אחריות מופחתת או צורה מוקלת של המתה
	ד. אכסניה למקרים שהם על גבול ההתנהגות הלגיטימית או התנהגות הפטורה מאחריות פלילית
384.....	ה. המתה הנובעת ממצב דברים חריג שאין בה כדי להשליך לרעה על אישיות העושה
389.....	2. המהויות השונות של קנטור
395.....	3. דגמים של קנטור
396.....	4. ההצדקה להקל בדינה של המתה עקב קנטור
396.....	א. הקושי לציית לחוק
400.....	ב. פעולה שלא מתוך אוטונומיה מלאה
402.....	ג. אשם תורם של הקורבן
404.....	ד. הכעס על עוול שנגרם הוא טבעי וראוי
404.....	ה. כעס גלוי לעין שאינו מבטא מזימות
405.....	ו. אחריות לעיצוב האישיות
407.....	5. האם ההתגרות (הקנטור) היא טענת מעין הצדק?
408.....	6. ביקורת על ההתחשבות בקנטור
409.....	7. הדגם הקלסי של קנטור
409.....	א. התגרות
415.....	(1) האם ניאוף הוא התגרות?
420.....	(2) התגרות מצד הורה או אפוטרופוס
422.....	(3) התגרות – גם כלפי צד שלישי?
423.....	(4) קנטור מצטבר
427.....	(5) התגרות ודיני הטעות
428.....	(6) התגרות כלפי מתגרה – מידה כנגד מידה
428.....	ב. מצב של קנטור – התרגשות עזה הפוגעת פגיעה קשה ביכולת השליטה העצמית
431.....	ג. מבחן האדם הסביר ודרישת המידתיות
431.....	(1) מבחן האדם הסביר
433.....	(2) דרישת המידתיות
434.....	ה. דרישת המיידיות – "בתכוף למעשה"
437.....	ו. היחס בין ההתגרות לבין המצב הנפשי של קנטור
438.....	ז. הכנסה עצמית למצב של קנטור
441.....	סימן ה: סיכום הרכיבים המחמירים והמקילים
441.....	1. רצח
442.....	2. רצח מוחמר

445.....	3. המתה בקלות דעת.....
445.....	4. המתה בקלות דעת מוחמרת.....
445.....	5. המתה בנסיבות של אחריות מופחתת.....
447.....	פרק שביעי: גרימת מוות ברשלנות.....
447.....	סימן א: ההצדקה לעבירה של גרימת מוות ברשלנות.....
451.....	סימן ב: היסוד הנפשי לעבירה של גרימת מוות ברשלנות.....
451.....	1. היכולת להיות מודע – מבחן אובייקטיבי או סובייקטיבי לצפיות ושאלת הסטנדרט הראוי.....
455.....	א. הדין הרצוי: אימוץ מבחן אינדיווידואלי.....
461.....	ב. הדין המצוי – מבחן אובייקטיבי וסטנדרט האדם הסביר.....
467.....	ג. סיכון לא סביר.....
471.....	סימן ג: גרם מוות ברשלנות בנסיבות מחמירות.....
472.....	1. אפיון הצורה המוחמרת.....
474.....	2. רמת הענישה.....
477.....	פרק שמיני: הצעה לחקיקה.....
477.....	1. אדם – מאימתי.....
477.....	2. המתה בקלות דעת.....
477.....	3. רצח.....
477.....	4. רצח בנסיבות מחמירות.....
478.....	5. הריגה – המתה בנסיבות של אחריות מופחתת.....
479.....	6. המתת חסד.....
479.....	7. גרם מוות ברשלנות.....
481.....	נספחים.....
483.....	נספח 1: חוק העונשין, תשל"ז לפני קבלת תיקון מס' 137.....
487.....	נספח 2: הצוות לבחינת יסודות עבירות ההמתה דין וחשבון.....
491.....	נספח 3: הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 124) (עבירות המתה), התשע"ו–2015.....
495.....	נספח 4: חוק העונשין, תשל"ז – תיקון מס' 137.....
499.....	מפתחות.....
501.....	מפתח חקיקה.....
523.....	מפתח פסיקה.....
537.....	מפתח ספרות.....
565.....	מפתח שונות.....
569.....	מפתח עניינים.....